

ВІДГУК

офіційної опонентки кандидатки психологічних наук, доцентки, завідувачки кафедри психології і соціології Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця Богдан Жанни Борисівни на дисертацію Поездніка Олександра Володимировича «Соціальна креативність як чинник професійної компетентності майбутніх економістів», поданої до Західноукраїнського національного університету на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія

Актуальність теми дисертації зумовлена тим, що в сучасних умовах соціальна креативність стає необхідною складовою професійної діяльності та особистісної самореалізації. Зростання стійкості соціальної взаємодії, підвищення вимог до комунікаційних навичок, а також збільшення кількості проблемних соціальних ситуацій потребують здатності до гнучкого й нестандартного підходу у взаємодії з іншими. Недостатній розвиток таких соціальних здібностей та адаптаційного потенціалу може призвести до психологічних труднощів, що, в свою чергу, може ускладнювати професійну реалізацію, безперечно це стосується фахівців у сфері економіки, яким необхідно знайти оперативні та ефективні рішення в межах міжособистісної та соціальної взаємодії. Таким чином, розвиток соціальної креативності є основою професійної компетентності та особистісної самореалізації фахівця-економіста, тому актуальність теми дисертаційного дослідження вважаємо обґрунтованою.

Новизна дослідження та одержаних результатів. Наукова новизна дисертації О.В. Поездніка полягає в тому, що вперше виокремлено позитивний вплив соціальної креативності на становлення професійної компетентності економіста. Автором вперше було визначено соціально-креативнісні предиктори професійної компетентності майбутніх економістів. У дисертації розширено уявлення про психологічні кореляти соціальної

креативності майбутніх економістів, що виявляються у зв'язках її якісних параметрів та змістових компонентів із соціальними якостями темпераменту, рольовою компетентністю, діалогічністю спілкування, емоційним інтелектом та креативністю, соціальним інтелектом, вербальною та емоційною креативністю, комунікативними та організаторськими схильностями; позитивний вплив високого рівня соціальної креативності та академічної успішності на становлення комунікативних якостей майбутніх економістів; предиктори соціальної креативності креативності майбутніх економістів, зокрема: загальний, внутрішньо-особистісний, міжособистісний показники, показники швидкості, оригінальності, гнучкості, розробленості; про вікову динаміку соціальних здібностей фахівців галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки через порівняльний аналіз показників соціальної креативності на різних курсах та спеціальностях. У роботі дістала подальшого розвитку система засобів психодіагностики соціальної креативності через адаптацію тесту на українській вибірці.

Дисертаційна робота Олександра Поєздника виконана у відповідності з планом науково-дослідної роботи кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету на теми: «Психодидактичні технології освітніх взаємодій та їх розвивальний потенціал» (номер державної реєстрації 0119U101004), «Психосоціальне деталювання суспільних та особистісних подій як технологія мислевчинання» (номер державної реєстрації 0123U104568).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, пропозицій. У дисертаційній роботі дисертант ретельно та систематично визначив мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, що адекватно відображає сутність і контекст теми, що розглядається; в роботі детально обговорено доречність всіх методів дослідження, визначено принципи формування вибірок, використано надійні методи статистичної обробки матеріалу, що дозволило автору отримати об'єктивні, достовірні і

переконливі дані щодо виявлення психологічних особливостей соціальної креативності у структурі професійної компетентності майбутніх економістів.

У цілому, дисертаційна праця демонструє чіткість та послідовність кожного етапу її виконання - від наукового обґрунтування методології дослідження до розгорнутої презентації розділів роботи та формулювання її висновків.

Загальна характеристика роботи. Кваліфікаційна наукова праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних літературних джерел. Обсяг дисертації – 176 сторінок, з них основний зміст складає 165 сторінок. Робота містить 43 таблиці, 87 ілюстрацій (малюнки, діаграми, графіки). Список використаних літературних джерел охоплює 88 найменувань, з яких – 10 іноземною (англійською) мовою.

У вступі в повній мірі, наведено дані щодо актуальності та обґрунтування теми дисертаційного дослідження. Автором чітко сформульовано мету, що конкретизовано у завданнях роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, представлено опис методів дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість.

Перший розділ «Соціальна креативність у системі професійної компетентності майбутніх економістів» (С. 21-46) містить три підрозділи, вони розкривають сучасні наукові погляди на особливості професійної компетентності економіста та феномен соціальної креативності, який є професійно важливою якістю економіста як фахівця галузі соціальних і поведінкових наук. У результаті теоретичного аналізу автором було побудовано теоретичну модель професійної компетентності економіста, яку складається з наступних компонентів: ціннісно-мотиваційного, регулятивно-вольового, організаційно-управлінського, комунікативно-коопераційного, когнітивного, інформаційно-діяльнісного. Дисертантом соціальну креативність визначено як здатність особистості до ефективної соціальної взаємодії та соціальної діяльності, що характеризується низкою стандартних для загальної креативності властивостей.

У другому розділі дисертації «Емпіричний аналіз соціальної креативності студентів-економістів» (С. 47-134) надано загальні характеристики вибірки досліджуваних та описано комплекс застосованих психодіагностичних методик для дослідження рівня сформованості професійної компетентності економіста за показниками ціннісно-мотиваційного, регулятивно-вольового, комунікативно-коопераційного, когнітивного та інформаційно-діяльнісного компонентів. Ґрунтовно досліджено рівень всіх показників соціальної креативності у здобувачів галузі знань 05 – Соціальні і поведінкові науки. Автором визначено кореляти якісних характеристик соціальної креативності майбутніх економістів, емпірично доведено, що загальний показник соціальної креативності майбутніх економістів зумовлений предикторами самооцінки соціальної креативності, комунікативними схильностями, здатністю до розуміння динаміки соціальної взаємодії, готовністю емоційної креативності, розумінням чужих емоцій та рольовою рефлексією.

У третьому розділі «Програма розвитку соціальної креативності майбутніх економістів» (С. 135-161) автор представляє розвивальну програму, що має на меті розвитку соціальної креативності у двох напрямках: формування соціальної креативності як різновиду соціальних здібностей, а також як формування соціальної креативності як різновиду, власне креативності та творчого потенціалу фахівця-економіста. Автором подано результати перевірки впроваджені програми, що доводять її ефективність та демонструють високу значущість розвитку соціальної креативності у формуванні комунікативно-коопераційного та організаційно-управлінського компонентів професійної компетентності майбутніх економістів..

Все вищезазначене дало можливість дисертантові чітко сформулювати вісім обґрунтованих висновків, які повноцінно відображають усі етапи проведеного дослідження. Спостерігається повна відповідність між поставленими завданнями дослідження та отриманими висновками.

Практичні результати свідчать про можливість ефективного застосування основних здобутків дисертаційної роботи в психологічній практиці.

Аналіз основної частини роботи дозволяє зробити висновок, що основну мету дослідження було досягнуто, а дисертація демонструє собою цілісну та завершену наукову працю.

Основні положення та висновки дослідження викладені у 4 наукових працях, опублікованих у фахових виданнях з психології. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційної роботи. Порушень академічної доброчесності у публікаціях автора та дисертації виявлено не було.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження О.В. Поєздніка, водночас, можна висловити такі зауваження та побажання, врахування яких могло б надати роботі більшої цілісності і завершеності:

1. Вважаємо позитивною особливістю дисертації представлену у першому розділі модель соціальної креативності особистості. Але дослідження могло б отримати додаткову цінність, якби автор детальніше показав особливості складових моделей з огляду на специфіку професійної діяльності майбутніх економістів.

2. У другому розділі дисертації, який стосується емпіричного аналізу та визначення корелятивів якісних характеристик соціальної креативності майбутніх економістів бажано було б враховувати форму навчання здобувачів вищої освіти.

3. Позитивно оцінюючи результати експериментального впровадження програми розвитку соціальної креативності майбутніх економістів (розділ 3), слід вказати на бажаність наведення в тексті прикладів виконання здобувачами завдань цієї програми.

Зазначені зауваження принципово не знижують якості дисертаційного дослідження, мають рекомендаційний і дискусійний характер та не впливають на високу позитивну оцінку дисертації, яка являє собою цікаве оригінальне та змістовне дослідження, виконане на високому науковому рівні.

Завершеність дисертації в цілому та її відповідність встановленим вимогам. Дисертаційна робота Поездніка Олександра Володимировича «Соціальна креативність як чинник професійної компетентності майбутніх економістів» є самостійним завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам чинного законодавства, містить нові науково-обґрунтовані дані, які є вагомим внеском у сучасну психологічну науку.

Загальний висновок. Усе викладене вище, дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота Поездніка Олександра Володимировича на тему «Соціальна креативність як чинник професійної компетентності майбутніх економістів» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке виконане на належному науково-теоретичному, методичному та емпіричному рівні, має комплексний і логічний характер, містить положення, що характеризуються науковою новизною та заслуговують на практичну реалізацію. У рукописі наявні всі ознаки цілісного, завершеного наукового дослідження, що повністю відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор – Поезднік Олександр Володимирович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія.

Офіційний опонент:

завідувачка кафедри психології і соціології
Харківського національного
економічного університету ім. С. Кузнеця,
кандидатка психологічних наук,
доцентка

Жанна БОГДАН